

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Ministerstwo Środowiska

Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej

Zespół redakcyjny:

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa

1. *Doc. dr hab. Irena Duer*
2. *Prof. dr hab. Mariusz Fotyma*
3. *Mgr Andrzej Madej*

Konsultant:

Ministerstwo Środowiska

Mgr Alina Rynkiewicz

Recenzent:

Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania

Prof. dr inż. Marek Jerzy Gromiec

Słowo wstępne

OD MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI ORAZ OD MINISTRA ŚRODOWISKA

Wizerunek Polski postrzegany jest za granicą jako kraina jezior, rozległych łąk i lasów. Ten wizerunek możliwy jest dzięki zachowanemu dziedzictwu przyrody, które jest spadkiem po wielu generacjach rolników, których działalność prowadzona przez lata, pozostawiła nam krajobraz z którego możemy być dumni.

Istnieje jednak obowiązek podnoszenia świadomości w społeczności rolniczej w zakresie potrzeby ochrony środowiska i zapewnienia zrównoważonego rozwoju w systemie produkcji rolniczej. Uświadamianie rolników i wspieranie przy podejmowaniu działań związanych z instalacją urządzeń do gromadzenia i przechowywania nawozów naturalnych, należy do kompetencji resortu rolnictwa, ze względu na ważność tych działań w zarządzaniu i usuwaniu odpadów rolniczych w sposób efektywny. Zarządzanie w tym zakresie ma podwójne korzyści, zapobiega zanieczyszczeniom wód i gleby oraz maksymalizuje zawartość azotu w nawozach naturalnych i ich wykorzystanie.

“**Kodeks dobrej praktyki rolniczej**” zawiera praktyczne rady, jak zmniejszać ryzyko zanieczyszczenia wody i jaka praktyka kontroli zanieczyszczeń może być stosowana w gospodarstwie. Za jego pośrednictwem rolnicy powinni być informowani i instruowani o potrzebie podnoszenia walorów krajobrazu, w którym żyją i pracują, ze względu na ich dominujący wpływ na rozwój. KDPR jest rekomendowany jako niezbędny dla całej społeczności rolniczej.

Jarosław Kalinowski

Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Woda jest specyficznym, jedynym w swoim rodzaju składnikiem środowiska - od zarania dziejów decyduje o naszym życiu i określa jego jakość. Zasoby wodne w Polsce - rzeki, jeziora i wody podziemne - są naszym dziedzictwem. Dostarczają wody do picia, umożliwiają rozwój rolnictwa i przemysłu, stanowią element rekreacji. Istotna jest zatem ochrona tego dziedzictwa i taki postęp techniczny i ekonomiczny, który nie przynosi ze sobą pogorszenia jakości naszych wód.

Rolnicy tradycyjnie są strażnikami wsi i jej dziedzictwa. Oni dawno temu zauważyli, jak ważna jest ochrona środowiska naturalnego, zarówno dla środowiska samego w sobie, jak również jako podstawowego źródła życia. Jednak w ostatnich dziesięcioleciach nastąpiły znaczące zmiany w prowadzonych praktykach rolniczych, których rezultatem jest duży stopień specjalizacji i intensyfikacji produkcji, prowadzący do poważnych niekorzystnych zmian w kapitale jakim są wody i również w szerszym zakresie - środowisko.

Próbując wypełnić lukę informacyjną i edukacyjną został opracowany “**Kodeks dobrej praktyki rolniczej**”, zawierający zbiór przyjaznych środowisku praktyk rolniczych, których stosowanie zapewni zrównoważony rozwój w sferze produkcji rolniczej. Najważniejszym celem KDPR jest podniesienie poziomu podstawowej wiedzy o ochronie wody - głównego zasobu środowiska, jak również innych jego elementów: gleby, powietrza, krajobrazu oraz o możliwościach przyczynienia się do ich ochrony.

Przekazując KDPR, liczę na jego rozległą promocję przez wszystkich zainteresowanych - władze samorządowe, organizacje rolnicze, rolnicze jednostki naukowe i doradcze oraz przez całą społeczność rolników, dla ogólnego dobra jakim są niezmienione zasoby przyrody.

Stanisław Żelichowski

Minister Środowiska

Spis treści

SŁOWO WSTĘPNE OD MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI I MINISTRA ŚRODOWISKA	7
A PRAWO CHRONIĄCE ŚRODOWISKO W OBSZARZE ROLNICTWA	
1. Wstęp	9
2. Przepisy prawne regulujące ochronę środowiska	11
B URZĄDZANIE I ZARZĄDZANIE GOSPODARSTWEM ROLNYM W ROLNICTWIE ZRÓWNOWAŻONYM	
1. Wstęp	17
2. Zagospodarowanie rozłogu gruntów	19
3. Organizacja produkcji roślinnej i zwierzęcej	21
4. Bilans składników mineralnych oraz substancji organicznej	23
5. Integrowana ochrona roślin	25
C OCHRONA WÓD	
1. Wstęp	29
2. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami punktowymi	33
- Płyty i zbiorniki do przechowywania nawozów naturalnych	34
- Inne rozwiązania związane z ochroną wód	36
3. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami obszarowymi	40
- Dawki i terminy stosowania nawozów naturalnych i mineralnych	41
- Stosowanie ścieków i osadów ściekowych	42
- Stosowanie chemicznych środków ochrony roślin	43
- Agrotechniczne metody zapobiegania zanieczyszczeniom wód	45
D OCHRONA GRUNTÓW ROLNYCH	
1. Wstęp	49
2. Ochrona gleb przed erozją i degradacją fizyczną	51
- Erozja wodna	51
- Erozja wietrzna	53
- Stosunki powietrzno-wodne gleb na gruntach ornych	54
- Stosunki powietrzno-wodne gleb użytków zielonych	56
3. Ochrona gleb przed degradacją chemiczną	58
- Odczyn gleb	59
- Zawartość przyswajalnych składników pokarmowych	61
4. Ochrona gleb przed degradacją biologiczną	64
- Glebowa substancja organiczna	64
- Aktywność biologiczna gleby	65
E OCHRONA POWIETRZA	
1. Wstęp	67
2. Zapylenie i zadymienie powietrza	69
3. Substancje odorowe	72

Spis treści

4. Amoniak	75
5. Gazy cieplarniane	77
F OCHRONA KRAJOBRAZU I ZACHOWANIE BIORÓŻNORODNOŚCI	
1. Wstęp	79
2. Zagroda wiejska w krajobrazie	81
3. Bioróżnorodność w gospodarstwie	84
G INFRASTRUKTURA OBSZARÓW WIEJSKICH	87
I SKRÓCONY ZBIÓR ZASAD DOBREJ PRAKTYKI ROLNICZEJ DLA POTRZEB WDRAŻANIA DYREKTYWY AZOTANOWEJ	93
H ZAŁĄCZNIKI	
1. Współczynniki reprodukcji i degradacji glebowej substancji organicznej	107
2. Współczynniki przeliczeniowe zwierząt na duże jednostki przeliczeniowe (DJP)	108
3. Ilość nawozów naturalnych i składników w nawozach od 1 sztuki zwierząt na rok	109
4. Przeciętna ilość azotu azotanowego (N-NO ₃) w glebie w okresie jesieni	110
5. Pobranie składników na jednostkę plonu roślin	111
6. Współczynniki do przeliczania plonu na jednostki zbożowe	112